

HE 20/2019 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annettua lakia siten, että laissa olevia päätöksentekovaltuuksien euromääräisiä rajoja muutettaisiin valtion kiinteistöhallinnon hallinnollisen menettelyn keventämiseksi ja luovuttamiseen liittyviä lausuntomenettelyvaatimuksia uudistettaisiin.

Lain on tarkoitus tulla voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020.

PERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Laki oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta (973/2002), jäljempänä *luovutuslaki*, on ollut voimassa 1 päivästä tammikuuta 2003 lukien. Laissa säädetään valtion kiinteistövarallisuuden luovuttamisesta ja valtion maaomaisuuden vuokraamisesta sekä erityisten oikeuksien myöntämisestä.

Valtion liikelaitoksista annetun lain (1062/2010), jäljempänä *liikelaitoslaki*, 2 §:n mukaisesti valtion liikelaitoksena toimii valtiovarainministeriön hallinnonalalla Senaatti-kiinteistöt, jonka tehtävänä on tuottaa tilapalveluja ja niihin välittömästi liittyviä muita palveluja 1 §:ssä tarkoitetuille virastoille, laitoksille ja yksiköille sekä huolehtia hallinnassaan olevasta valtion kiinteistövarallisuudesta. Metsähallituksesta annetun lain (234/2016) mukaisesti Metsähallitus on maa- ja metsätalousministeriön ohjauksessa ja sen hallinnonalalla toimiva valtion liikelaitos, joka käyttää, hoitaa ja suojelee hallinnassaan olevaa valtion maa- ja vesiomaisuutta kestävästi.

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä valtion kiinteistöstrategiaksi (21.12.2010) on todettu, että valtiolle tarpeettomista ei-strategisista omistuksista luovutaan omaisuuteen sidotun pääoman vapauttamiseksi valtion muihin tarpeisiin. Valtiolle tarpeellisesta ei strategisesta omaisuudesta voidaan luopua, jos se on lyhyellä ja pitkällä aikavälillä arvioiden valtion kokonaisedun mukaista. Luovuttamisen tulee tapahtua avoimesti ja syrjimättömästi ja valtion kokonaisedun varmistavalla tavalla. Valtion kiinteistöomaisuutta on vapautunut ja vapautuu jatkossakin valtion tarpeista hallinnon rakennemuutosten sekä toimintojen keskittämisen ja tehostamisen yhteydessä.

Perustuslain 92 §:n 2 momentin mukaisesti valtion kiinteän omaisuuden luovutukseen voidaan ryhtyä vain eduskunnan suostumuksella tai sen mukaan mitä lailla säädetään. Tarkemmin asiasta on säädetty luovutuslaissa.

Luovutuslain 4 §:n 1 momentin mukaan kiinteistövarallisuutta saadaan luovuttaa, jollei 2 tai 4 momentissa toisin säädetä, jos luovuttamista on pidettävä taloudellisesti tarkoituksenmukaisena tai luovuttamiseen on erityinen syy, eikä ole olemassa perusteltua syytä pitää sitä valtion omistuksessa. Lain 5 §:n mukaan valtion kiinteistövarallisuutta saa luovuttaa vain käyvästä hinnasta tai vastikkeesta, jollei käypää alemmalle hinnalle tai vastikkeelle ole erityisen painavaa syytä.

Luovutuslain 6 §:n mukaisesti valtion kiinteistövarallisuuden luovuttamisesta päättää valtioneuvosto. Ministeriö päättää hallinnonalallaan olevan kiinteistövarallisuuden luovuttamisesta, jos sen käypä hinta on enintään 5 milj. euroa. Sama koskee myös tasavallan presidentin kansliaa ja valtion liikelaitosta niiden hallinnassa olevan kiinteistövarallisuuden osalta.

Valtioneuvosto voi 6 §:n 4 momentin nojalla siirtää ministeriön päätösvaltaa ministeriön alaiselle virastolle tai laitokselle, ei kuitenkaan oikeutta luovuttaa kiinteistövarallisuutta käypää alemmasta hinnasta tai vastikkeesta. Senaatti-kiinteistöjen osalta toimivalta luovutukseen on liikelaitoslain 8 §:n 2 momentin 11 kohdassa, jonka mukaan liikelaitoksen hallituksen tehtäviin kuuluu päättää liikelaitoksen kiinteistövarallisuuden hankkimisesta sekä, sen mukaan kuin luovutuslaissa säädetään, valtion kiinteistövarallisuuden luovuttamisesta ja valtion maaomaisuuden vuokraamisesta. Metsähallituksesta annetun lain 12 §:n 2 momentin 10 kohdan mukaan

Metsähallituksen hallitus päättää kiinteistövarallisuuden hankintaa, sekä sen mukaan kuin luovutuslaissa säädetään, kiinteistövarallisuuden luovuttamista ja vuokraamista koskevan päätösvalan järjestämisestä Metsähallituksessa.

Valtioneuvoston antaman määräyksen asioiden käsittelystä raha-asiainvaliokunnassa (3.1.2002; N:o TM 0201) kohdan 2.5.5 mukaan valtion omaisuuden luovuttamista tai vuokraamista koskevat asiat tulee käsitellä valtioneuvoston raha-asiainvaliokunnassa, jos omaisuuden käypä arvo tai jos sitä ei ole luotettavasti selvitettävissä kirjanpidon mukainen arvo, ylittää miljoona euroa tai omaisuuden luovuttamista on muutoin pidettävä merkittävänä.

Valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003) 4 §:n 5 momentin mukaan valtioneuvoston yleisintunto käsittelee ja ratkaisee taloudelliset asiat, jotka koskevat valtion kiinteistövarallisuuden luovuttamista ja valtion maaomaisuuden vuokraamista, päätösvalan siirtämistä valtion kiinteistövarallisuuden luovutuksissa ministeriöiltä virastoille ja laitoksille laissa säädetyissä rajoissa. Valtioneuvosto päättää valtion kiinteistövarallisuuden myynnistä raha-asiainvaliokunnan puolelta tehtyä esitystä.

Liikelaitoslain 19 §:n 2 momentin mukaan sen lisäksi, mitä luovutuslaissa säädetään, Senaatti-kiinteistöjen hallinnassa olevaa Puolustusvoimille vuokrattua kiinteistövarallisuutta ei saa luovuttaa ilman puolustusministeriön suostumusta, ellei valtioneuvosto toisin päättä.

Metsähallituksesta annetun lain 34 §:n mukaan Metsähallituksen hallinnassa olevaa kiinteää omaisuutta, jonka käyttöoikeus on Puolustusvoimilla tai Rajavartiolaitoksella, ei saa luovuttaa maa- ja metsätalousministeriön tai Metsähallituksen päätöksellä ilman puolustusministeriön tai sisäministeriön suostumusta, ellei valtioneuvosto yksittäistapauksessa toisin päättä.

Luovutuslain 4 §:n 2 momentin mukaan valtion kiinteistövarallisuutta ei saa luovuttaa, jos sen merkitys luonnonsuojelun tai kulttuurihistoriallisesti huomattavien rakennusten suojelun taikka kiinteiden muinaisjäännösten rauhoittamisen kannalta on erittäin huomattava. Sen seikan selvittämiseksi, onko omaisuudella tällainen merkitys, pyydetään asianomaisen ministeriön lausunto. Lausunto ei ole päätös siitä, onko kohteella laissa tarkoitettua erittäin huomattavaa merkitystä, vaan ministeriön näkemys tästä. Lopullisen tulkinnan suojeluarvoista ja siten lain noudattamisesta tekee aina luovuttava taho. Käytännössä ministeriön antamalla lausunnolla on erittäin suuri painoarvo suojeluarvoja arvioitaessa.

Luovuttajan tulee pyytää luovutuskohteista luovutuslain 12 §:n mukainen lausunto ympäristöministeriöltä, kun kyse on ollut luonnonsuojelusta ja rakennussuojelusta ja opetus- ja kulttuuriministeriöltä, kun kyse on ollut muinaisjäännöksistä. Tarvittaessa ministeriöt ovat kuulleet rakennusperinnön ja muinaisjäännösten osalta Museovirastoa sekä luonnonsuojelun osalta Metsähallituksen luontopalveluita ja/tai asianomaista ELY-keskusta. Ministeriöt ovat voineet myös hankkia muita tarpeelliseksi katsomiansa lausuntoja ja arvioita sekä pyytää luovuttajalta täydennystä. Ympäristöministeriö tai opetus- ja kulttuuriministeriö on tämän jälkeen antanut luovuttajalle lausunnon siitä, onko kohteella sellaista luovutuslain 4 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaista erittäin huomattavaa merkitystä, joka estää kohteen luovutuksen, ja vaikeuttaako vuokraaminen tai erityisen oikeuden myöntäminen suojelun ja rauhoituksen toteuttamista.

Valtiolta myytävien kohteiden käytännön suojelun toteuttamisessa lähtökohtana ovat samat menettelyt kuin muidenkin omistajien kohdalla. Esimerkiksi laki rakennusperinnön suojelemisesta (498/2010) tai kaavallinen suojelu koskevat yhtä lailla valtiolta myytävän kohteen uutta omistajaa. Myös tulevan omistajan tulee noudattaa rakennusten kunnostuksessa ja suojelussa Museoviraston ohjeita. Luovutusasiakirjaan on yleensä sisällytetty maininta kohteen mahdollisesta

suojelusta ja kohteessa sijaitsevasta rauhoitetusta muinaisjäänneksistä sekä viittaus suojeluasiakirjaan, kaavaan tai päätökseen. Mikäli kohde on ollut suojeltu rakennusperinnön suojelemisesta annetun tai maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) nojalla, on luovutusasiakirjaan sisällytetty yleensä selostus suojelun keskeisestä sisällöstä ja keskeisistä suojelumääräyksistä. Luovutusasiakirjaan on käytännössä liitetty mukaan myös luovutettavasta kohteesta annetut viranomaisten arviot ja ministeriöiden lausunnot.

1.2 Nykytilan arviointi

Esityksen tavoitteena on joustavoittaa ja nopeuttaa kiinteistövarallisuuden luovuttamiseen liittyvää hallinnollista menettelyä.

Päätösvaltaan vaikuttavia voimassa olevia euromääräisiä rajoja on tarpeen nostaa nykyisistä. Valtioneuvoston periaatepäätöksessä valtion kiinteistöstrategiaksi on esitetty, että valtion kiinteistöhallinnon keventämiseksi selvitetään mahdollisuudet lainsäädännöllä asetettujen valtion kiinteistövarallisuuden luovuttamiseen liittyvien päätöksentekovaltuuksien muuttamiseksi. Luovutuslain luovuttamisedellytyksiä on kiinteistöstrategiassa ehdotettu muutettavaksi siten, että lain nojalla ei saisi luovuttaa kiinteistövarallisuutta, jonka käypä hinta on suurempi kuin 30 milj. euroa nykyisen 10 milj. euron sijaan. Samalla valtioneuvoston päätettäväksi jäisivät 10 milj. euroa ylittävät luovutukset nykyisen 5 milj. euron sijaan. Ministeriö, virasto tai liikelaitos päättäisivät tätä pienemmistä luovutuksista.

Esityksessä ehdotettava päätösvalan euromääräisten rajojen nostaminen on linjassa yleisen valtionhallinnon suuntauksen kanssa, jossa päätös- ja toimivaltaa on pyritty viime vuosina delegoimaan kohti toiminnasta ja palvelutuotannosta vastaavaa tasoa. Kiinteistöstrategiassa esitetyt päätösvaltarajat ovat käytössä myös päätettäessä liikelaitoslain 13 §:n ja 19 §:n mukaisista kiinteistövarallisuuden hallinnansiirroista.

Senaatti-kiinteistöt teki vuonna 2018 yhteensä 111 kiinteistökauppaa, joiden arvo oli alle 5 milj. euroa ja viisi kauppaa, joiden arvo oli yli 5 milj. euroa, mutta alle 10 milj. euroa. Yli 10 milj. euron kauppia tehtiin kaksi kappaletta. Edellisen kymmenen vuoden aikana yli 5 milj. euron, mutta alle 10 milj. euron kiinteistökauppoja on ollut yhteensä 33 kappaletta ja yli 10 milj. euron kauppia 24 kappaletta. Vuosina 2007—2018 Senaatti-kiinteistöt luovutti kolme yli 30 milj. euron kauppahinnalla myytyä kiinteistöä.

Metsähallitus on luovuttanut vuosina 2007—2017 5 455 kiinteistöä. Yksikään kauppa ei ole ollut yli 5 milj. euron arvoinen. Jos euromääräiset päätösvaltarajat olisivat ehdotettavan esityksen mukaiset, edellisen kymmenen vuoden aikana eduskunnan käsittelyyn olisi viety vain kolme kiinteistöomaisuuden luovuttamista 22 sijaan. Edelleen valtioneuvoston käsittelyyn olisi viety 22 kiinteistöomaisuuden luovuttamista 50 luovuttamisen sijaan.

Taulukko 1. Senaatti-kiinteistöjen kiinteistövarallisuuden luovuttaminen vuosina 2007—2018

Vuosi	< 5 milj. €	5—10 milj. €	> 10 milj. €
2007	92	1	1
2008	156	1	0
2009	175	1	0
2010	176	2	1
2011	108	2	3
2012	95	5	1
2013	83	2	2

HE 20/2019 vp

2014	106	1	2
2015	81	3	3
2016	94	2	6
2017	116	8	3
2018	111	5	2
<i>Yhteensä</i>	<i>1 393</i>	<i>33</i>	<i>24</i>

(Taulukon luvut ovat ilman vuonna 2009 toteutettua yliopistokiinteistöjärjestelyä.)

Työnteon lisääntyvä digitaalisuus ja mobiilityöskentely sekä kestävän kehityksen periaatteet muuttavat työnteon tapoja ja tilatarpeita. Valtionhallinnon tilatarpeet muuttuvat ja valtiolta va-pautuu jatkossakin kiinteistöjä myyntiin. Kiinteistövarallisuuden luovuttamiseen liittyvää hallinnollista prosessia on tarpeen tehostaa nykyisestä. Lausuntomenettely on ollut omiaan hidastamaan valtion kiinteistövarallisuuden luovuttamista, vuokraamista ja tällaiseen varallisuuteen kohdistuvan erityisen oikeuden myöntämistä myös tilanteissa, joissa nopealle päätöksenteolle olisi ollut tarvetta.

Lausuntomenettelyyn sitoutuu paljon työaika eri viranomaisissa. Hallinnollisen prosessin nopeuttamiseksi lausuntomenettelyä tulisi nopeuttaa ja lausuntoja tulisi pyytää vain niissä tapauksissa, joissa sillä voi olla erityisen huomattavaa merkitystä luovuttamista tai vuokraamista taikka sitä koskevan erityisen oikeuden myöntämistä harkittaessa. Ongelmana lausuntomenettelyssä on ollut erityisesti se, että Senaatti-kiinteistöt ja Metsähallitus ovat toistuvasti joutuneet pyytämään lausuntoja ympäristöministeriöltä tai opetus- ja kulttuuriministeriöltä myös sellaisissa tapauksissa, joista em. ministeriöillä ei ole ollut intressiä lausua. Käytännössä ministeriöt ovat pyytäneet lausuntoa edelleen Museovirastolta ja joissain tapauksissa asianosaiselta ELY-keskukselta.

Senaatti-kiinteistöt pyysi ympäristöministeriöltä vuonna 2017 yhteensä 22 lausuntoa. Vuosien 2013—2017 aikana Senaatti-kiinteistöt pyysi ympäristöministeriöltä yhteensä 119 lausuntoa. Lisäksi Metsähallitus pyysi ympäristöministeriöltä yhteensä kahdeksan lausuntoa vuosien 2013—2017 aikana. Vastaavasti Senaatti-kiinteistöt pyysi opetus- ja kulttuuriministeriöltä vuosien 2013—2017 aikana 27 lausuntoa ja Metsähallitus opetus- ja kulttuuriministeriöltä kaksi lausuntoa.

Esityksellä toteutetaan Kansallinen turvallisuus alueidenkäytössä ja kiinteän omaisuuden siirroissa -työryhmän (8/2018) ehdotusta, jonka mukaan yhteiskunnan kokonaisturvallisuus nostettaisiin valtion kiinteistöstrategiaan ja luovutuslakiin näkökohdaksi kansallisen turvallisuuden varmistamiseksi. Työryhmä ehdotti mietinnössään säädösmuutoksia, joita valtion kokonaisturvallisuuden parantaminen kiinteän omaisuuden siirroissa edellyttää. Tavoitteena on siirtää kansallisen turvallisuuden varmistamisen painopistettä yhä enemmän ennalta estävään suuntaan. Edellä mainittu tarkoittaa kiinteistövarallisuuden kohdalla muun muassa sitä, että tällaiseen varallisuuteen kohdistuvien oikeustoimien merkitystä kansallisen turvallisuuden kannalta olisi arvioitava jo etukäteen harkittaessa luovuttamisen edellytyksiä.

2 Ehdotetut muutokset

4 §. Luovuttamisen edellytykset. Ehdotetaan, että *2 momentin 1 kohdassa* luovuttamisen edellytyksenä olevaa eurorajaa muutettaisiin nykyisestä 10 milj. eurosta 30 milj. euroon. Käyvältä arvoltaan yli 30 milj. euron luovutuksia ei näin ollen saisi tehdä luovutuslain nojalla, vaan päätösvalta kuuluisi tällöin eduskunnalle. Siten muutoksella olisi vaikutusta myös luovutuslain soveltamisalaan.

Ehdotuksella toimeenpantaisiin valtioneuvoston periaatepäätöksenä annetun kiinteistöstrategian tavoitteita. Luovutuslain luovuttamisedellytyksiä on kiinteistöstrategiassa ehdotettu muutettavaksi siten, että lain nojalla ei saisi luovuttaa kiinteistövarallisuutta, jonka käypä hinta on suurempi kuin 30 milj. euroa nykyisen 10 milj. euron sijaan. Valtion kiinteistöstrategian ehdotus on valmisteltu yksimielisesti.

Kiinteistövarallisuuden myynnit ovat operatiivista valtion kiinteistöhallinnon toimintaa, jota varten ovat olemassa asiantuntijaorganisaatioina Senaatti-kiinteistöt ja Metsähallitus. Operatiivista toimintaa edustavia yksittäisiä kiinteistövarallisuuden luovuttamisia vietäisiin eduskunnan päätettäväksi vain kaikkein merkityksellisimmissä tilanteissa. Liikelaitoslain mukaisesti Senaatti-kiinteistöt huolehtii hallinnassaan olevasta valtion kiinteistövarallisuudesta ja Metsähallituksesta annetun lain mukaisesti Metsähallitus käyttää, hoitaa ja suojelee hallinnassaan olevaa valtion maa- ja vesiomaisuutta. Tässä operatiivisessa toiminnassa otetaan huomioon valtion periaatepäätöksenä annetun valtion kiinteistöstrategian omistajapoliittiset näkökulmat ja muu valtion omistajapoliittikka.

Koska eduskunnalla säilyy edelleen Senaatti-kiinteistöihin ja Metsähallitukseen merkittävä ohjaustoimivalta valtion talousarvion kautta, olisi tarkoituksenmukaista, että eduskunta käsittelee vain merkittävimmät yksittäiset kiinteistövarallisuuden luovuttamiset. Liikelaitoslain 6 §:n mukaisesti valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä eduskunta hyväksyy liikelaitoksen peruspääoman korotuksen ja alennuksen sekä päättää määrärahan ottamisesta talousarvioon myönnettäväksi liikelaitoksen peruspääoman korottamiseen, antaa liikelaitokselle suostumuksen ottaa toimintansa rahoittamiseksi lainaa ja hyväksyy liikelaitoksen seuraavan tilikauden investointien enimmäismäärän sekä valtuutuksen tehdä sellaisia investointeja koskevia sitoumuksia, joista aiheutuu menoja tätä myöhemmille tilikausille. Metsähallituksesta annetun lain 8 §:n mukaisesti valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä eduskunta hyväksyy Metsähallituksen keskeiset palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet, hyväksyy Metsähallituksen peruspääoman korotuksen ja alennuksen sekä päättää määrärahan ottamisesta talousarvioon myönnettäväksi Metsähallituksen peruspääoman korottamiseen, antaa Metsähallitukselle suostumuksen ottaa liiketoimintansa rahoittamiseksi lainaa ja hyväksyy Metsähallituksen liiketoiminnan osalta tilikauden investointien enimmäismäärän sekä valtuutuksen tehdä sellaisia investointeja koskevia sitoumuksia, joista aiheutuu menoja tätä myöhemmille tilikausille.

Ehdotuksen taustalla on tarve joustavoittaa valtion kiinteistövarallisuuden luovuttamisen edellytyksiä, kuten muutakin hallintomenettelyä, ja saattaa lainsäädäntö tältä osin vastaamaan paremmin nykytarpeita. Lisäksi voidaan katsoa, että nopeampi päätöksenteko edesauttaa liiketoiminnan tuloksellisuutta, tehokkuutta ja joustavuutta sekä vähentää valtion korkotappioriskiä, kun myynti ei hidastu talousarvioprosessin ajaksi. Kiinteistövarallisuuden luovuttamisiin liittyvä hallinnollinen työ kevenisi huomattavasti.

Valtion toimitilastrategian mukaisesti valtiolta vapautuu myytäväksi kiinteistövarallisuutta, jonka arvo markkinoilla on aiempaa suurempi. Luovutettavan omaisuuden arvoa voidaan pitää suurena, kun se ylittää 30 milj. euron rajan. Varsinkin pääkaupunkiseudulla ja aluekeskuksissa kiinteistöalan hintataso ja rakennusmaan hinta ovat nousseet merkittävästi vuodesta 2002, jolloin päätösvaltarajat ovat edellisen kerran luovutuslain säätämisen yhteydessä tarkastettu. KTI kiinteistötieto Oy:n seurannan mukaan pääkaupunkiseudulla kiinteistöjen hinnat ovat tuplaantuneet ja muuallakin maassa nousseet noin 50—60 % kyseisellä ajanjaksolla. Erittäin merkittävä osuus kiinteistöjen luovutuksista, joiden arvo on ollut yli 10 milj. euroa, on tehty pääkaupunkiseudulla.

Ehdotetut euromääräiset rajat vastaisivat voimassaolevan liikelaitoslain ns. hallinnansiirtomenettelyssä käytössä olevia rajoja. Voimassaolevan liikelaitoslain 13 §:n 3 momentin mukaan

siirrettäessä valtion yksittäisiä kiinteistövarallisuuden kohteita tai kiinteistövarallisuuden kokonaisuuksia, joiden käypä arvo on enintään 30 milj. euroa, liikelaitoksen hallintaan tai liikelaitoksesta valtion talousarvionalouteen, valtioneuvosto päättää siirrosta.

6 §. Luovuttamisesta päättäminen. Ehdotetaan, että 2 momenttia muutettaisiin siten, että ministeriö päättäisi hallinnonalallaan olevan kiinteistövarallisuuden luovuttamisesta, jos sen käypä hinta on enintään 10 milj. euroa. Valtioneuvosto päättäisi yleisistunnossaan yli 10 milj. euron luovutuksista aina 30 milj. euroon asti.

Toimivaltasäännösten tarkastamisen taustalla on tarve joustavoittaa valtion kiinteistövarallisuuden luovuttamisen edellytyksiä, kuten muutakin hallintomenettelyä, ja saattaa lainsäädäntö tältä osin vastaamaan paremmin nykytarpeita. Lisäksi voidaan katsoa, että nopeampi päätöksenteko edesauttaa liiketoiminnan tuloksellisuutta, tehokkuutta ja joustavuutta. Kiinteistövarallisuuden luovuttamisiin liittyvä hallinnollinen työ kevenisi.

Päätösvaltaa delegoitaisiin ministeriöille ja liikelaitoksille. Valtioneuvosto päättäisi vain merkittävimmistä yksittäisistä kiinteistövarallisuuden luovutuksista. Kiinteistövarallisuuden myynnit ovat operatiivista valtion kiinteistöhallinnon toimintaa, jota varten on olemassa asiantuntijaorganisaatioina Senaatti-kiinteistöt ja Metsähallitus. Liikelaitoslain mukaisesti Senaatti-kiinteistöt huolehtii hallinnassaan olevasta valtion kiinteistövarallisuudesta ja Metsähallituksesta annetun lain mukaisesti Metsähallitus käyttää, hoitaa ja suojelee hallinnassaan olevaa valtion maa- ja vesiomaisuutta. Tässä operatiivisessa toiminnassa otetaan huomioon valtion periaatepäätöksenä annetun valtion kiinteistöstrategian omistajapoliittiset näkökulmat ja muu valtion omistajapolitiikka. Kynnystä viedä operatiivista toimintaa edustavia yksittäisiä kiinteistövarallisuuden luovuttamisia valtioneuvoston käsittelyyn tulisi nostaa.

Ehdotus on valtion kiinteistöstrategian yksimielisen ehdotuksen mukainen. Ehdotuksella toimeenpantaisiin valtioneuvoston periaatepäätöksenä annetun kiinteistöstrategian tavoitteita. Luovutuslain luovuttamisedellytyksiä on kiinteistöstrategiassa ehdotettu muutettavaksi siten, että ministeriö päättäisi kiinteistövarallisuuden luovutuksesta, kun luovutettavan varallisuuden käypä arvo on enintään 10 milj. euroa.

Ehdotetut euromääräiset rajat vastaisivat voimassaolevan liikelaitoslain ns. hallinnansiirtomenettelyssä käytössä olevia rajoja. Liikelaitoslain 19 §:n 1 momentin mukaan valtiovarainministeriö päättää Senaatti-kiinteistöjen hallintaan tai sen hallinnasta valtion talousarvionalouteen tehtävästä yksittäisen kiinteistövarallisuuden kohteen tai kiinteistövarallisuuden kokonaisuuden siirrosta, jonka käypä arvo on enintään 10 milj. euroa.

9 §. Vuokraamisesta päättäminen. Ehdotetaan, että pykälän 1 momentti muutettaisiin. Valtion maaomaisuuden vuokraamisesta päättäisi valtioneuvosto, jos vuokrattavan maaomaisuuden käypä arvo on yli 10 milj. euroa ja vuokra-aika on pitempi kuin 50 vuotta tai jos vuokrauksella on periaatteellisesti huomattava merkitys.

Valtion sisäisen hallinnon keventämiseksi vuokrauksesta päättämistä olisi hyödyllistä keventää ja siirtää operatiivisemmalle tasolle. Toimivaltasäännöksen tarkistamisen taustalla ovat samat perusteet hallintomenettelyn joustavoittamisesta kuin 6 §:n kohdalla on mainittu. Maanvuokraoikeuden myöntämisessä ei ole kyse luovuttamiseen rinnastuvasta lopullisesta omistusratkaisusta. Vuokraus on omistusoikeuden luovutusta suppeampi oikeustoimi, joten päätöksentekotoimivalta ei voi olla luovuttamista ylempänä. Toimivaltarajat olisivat yhtenevät luovutusten kanssa. Maanvuokrauksessa ei käytännössä koskaan ole kyse valtion kiinteistönomistuspolitiikan kannalta niin strategisesta ratkaisusta, että olisi perusteltua käsitellä näitä pääsääntöisesti

valtioneuvoston tasolla. Maanvuokraus on valtion kiinteistövarallisuuden hallinnointiin liittyvää tavanomaista ja hyvin operatiivista liiketoimintaa.

Maanvuokraustoimintaa on tällä hetkellä merkittävästi vain Metsähallituksella ja jonkin verran Senaatti-kiinteistöillä. Maata vuokrataan moniin erilaisiin käyttötarkoituksiin. Vuokralaisen intressinä on lähes aina rakentaa vuokratulle alueelle pysyviä rakennuksia tai muita pitkäaikaisia rakenteita. Rakennusten vaatimien investointien ja niiden rahoittamisen näkökulmasta on välttämätöntä, että vuokraoikeus on pääsääntöisesti pitkäaikainen, alueen käyttötarkoituksesta ja muista olosuhteista riippuen.

12 §. Pyydettyvät lausunnot. Ehdotetaan, että pykälää muutettaisiin siten, että lausunnon antaisi kulttuurihistoriallisesti huomattavien rakennuksen suojelua koskevilta osin ympäristöministeriön sijaan Museovirasto ja kiinteiden muinaisjäännösten rauhoittamista koskevilta osin opetus- ja kulttuuriministeriön sijaan Museovirasto. Ehdotuksen mukaan Museovirasto antaisi luovuttajalle lausunnon siitä, onko kohteella sellaista 4 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaista erittäin huomattavaa merkitystä, joka estää kohteen luovutuksen, ja vaikeuttaako vuokraaminen tai erityisen oikeuden myöntäminen suojelun ja rauhoituksen toteuttamista. Käytännössä Museoviraston antamalla lausunnolla olisi erittäin suuri painoarvo suojeluarvoja arvioitaessa.

Muutoksilla pystyttäisiin sujuvoittamaan ja nopeuttamaan lausuntomenettelyä. Museovirasto toimii nykyisessäkin menettelyssä asiantuntijatahoina ministeriöille, joten sen työmäärä ei ehdotuksen perusteella kasva. Museoviraston lausunto menisi tiedoksi ao. ministeriöille. Ehdotuksella poistettaisiin kaksivaiheinen lausuntomenettely. Lausuntomenettely, jossa lausuntoa on pyydetty kulttuurihistoriallisesti huomattavien rakennusten suojelun osalta ympäristöministeriön tai kiinteiden muinaisjäännösten rauhoittamisen osalta opetus- ja kulttuuriministeriöltä ja jotka ovat pyytäneet oman lausuntonsa tueksi Museoviraston lausuntoa, on ollut omiaan hidastamaan valtion kiinteistövarallisuuden luovuttamista, vuokraamista ja tällaiseen varallisuuteen kohdistuvan erityisen oikeuden myöntämistä tilanteissa, joissa nopealle päätöksenteolle olisi ollut tarvetta.

Yksittäisten rakennussuojeluasioiden käsittelyn sijaan ympäristöministeriö voisi keskittyä rakennusperinnön säilyttämisen yleiseen kehittämiseen ja ohjaamiseen lainsäädäntötyön, viranomaisohjauksen ja yleisen informaatio-ohjauksen keinoin. Vastaavasti opetus- ja kulttuuriministeriö huolehtisi kulttuuriperintöasioiden yleisestä kehittämisestä ja ohjaamisesta lainsäädäntötyön, viranomaisohjauksen ja informaatio-ohjauksen keinoin. Opetus- ja kulttuuriministeriöllä säilyisi edelleen tulosohjaussuhde Museovirastoon.

Lisäksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi lausuntopyyntövaatimus puolustusministeriöltä ja sisäministeriöltä silloin, kun luovutettavalla omaisuudella saattaa olla erittäin huomattavaa merkitystä maanpuolustuksen järjestämiselle, alueellisen koskemattomuuden valvonnalle ja turvaamiselle taikka rajavalvonnalle tai rajaturvallisuudelle. Puolustusministeriön ja sisäministeriön lausunto otettaisiin huomioon harkittaessa, onko kiinteistövarallisuudella 4 §:n 1 momentin mukaista perusteltua syytä pitää sitä valtion omistuksessa. Kiinteistöomaisuutta ei saisi luovuttaa, mikäli puolustusministeriön tai sisäministeriön lausunnon mukaan olisi perusteltu syy pitää se valtion omistuksessa. Perusteltu syy pitää kiinteistöomaisuus valtion omistuksessa olisi silloin, kun sen luovuttamisen arvioitaisiin vaikeuttavan maanpuolustuksen järjestämistä, alueellisen koskemattomuuden valvontaa ja turvaamista taikka rajavalvonnan tai rajaturvallisuuden varmistamista.

Ensisijainen keino varmistaa valtiolle tärkeiden kohteiden säilyminen valtiolla on pitää ne valtiokäytössä ja vuokrattuina valtion toimijoille. Lausuntomenettelyä tarvitaan kuitenkin niissä tilanteissa, joissa kohteesta ollaan kokonaan luopumassa valtiokäytöstä ja luovuttava taho on

jokin muu kuin Puolustusvoimat tai Rajavartiolaitos. Perusteltu syy pitää kiinteistöomaisuus valtion omistuksessa koskisi esimerkiksi sellaista kiinteistövarallisuutta, joka sijaitsee Puolustusvoimien tai Rajavartiolaitoksen nykyisen kiinteistöomaisuuden tai maa-alueen välittömässä läheisyydessä ja joka olisi vuokrattuna muulle valtiovallalle. Tällaisia voisivat olla esimerkiksi Metsähallituksen hallinnassa olevat metsämaat, jotka rajoittuisivat Puolustusvoimien tai Rajavartiolaitoksen toimintaan, rajavyöhykkeillä tai niiden välittömässä läheisyydessä sijaitsevia kohteita, kohteita jotka toimivat kulkureitteinä maanpuolustuksen, rajavalvonnan tai rajaturvallisuuden kannalta merkityksellisille alueille taikka ulkosaaristokohteita.

Puolustusvoimille vuokrattu kiinteistövarallisuus tai kiinteä omaisuus, jonka käyttöoikeus on Puolustusvoimilla tai Rajavartiolaitoksella edellyttää jo nyt puolustusministeriön tai sisäministeriön suostumusta. Liikelaitoslain 19 §:n mukaisesti Senaatti-kiinteistöjen hallinnassa olevaa Puolustusvoimille vuokrattua kiinteistövarallisuutta ei saa luovuttaa ilman puolustusministeriön suostumusta, ellei valtioneuvosto toisin päättä. Vastaavasti Metsähallituksesta annetun lain 34 §:n mukaan Metsähallituksen hallinnassa olevaa kiinteää omaisuutta, jonka käyttöoikeus on Puolustusvoimilla tai Rajavartiolaitoksella, ei saa luovuttaa maa- ja metsätalousministeriön tai Metsähallituksen päätöksellä ilman puolustusministeriön tai sisäministeriön suostumusta, ellei valtioneuvosto yksittäistapauksessa toisin päättä.

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että lausuntoa tulisi pyytää ainoastaan silloin, kun etukäteen arvioiden voidaan pitää mahdollisena, että luovuttamisella saattaisi olla erittäin huomattava merkitys luonnonsuojelun, kulttuurihistoriallisesti huomattavien rakennusten suojelun tai kiinteiden muinaisjäännösten rauhoittamisen taikka maanpuolustuksen, alueellisen koskemattomuuden valvonnan ja turvaamisen taikka rajavalvonnan tai rajaturvallisuuden kannalta. Ehdotettu sanamuoto ”erittäin huomattava” vastaisi siten jo voimassa olevan lain 4 §:n sanamuotoa. Harkinta lausunnon pyytämisestä olisi aina tapauskohtaista.

Lausunnon tarvetta arvioitaessa otettaisiin huomioon kohteen mahdollinen sijoittuminen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamille arvokkaille maisema-alueille, merkittäviin rakennettuihin ympäristöihin tai arkeologisille kohteille. Omaisuutta voidaan pitää kulttuurihistoriallisesti huomattavana muun muassa niissä tapauksissa, joissa se on suojeltu muinaismuistolain (295/1963), rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain tai kaavan nojalla tai jos se sisältyy viranomaisten laatimiin valtakunnallisiin inventointeihin arvokkaista rakennetuista ympäristöistä. Lausuntokynnys ylittyisi, mikäli suojelupäätös kohdistuisi pääosaan kohteesta. Luovutettavaa omaisuutta koskeva suojelupäätös ei suoraan tarkoittaisi, että kohteella olisi erittäin huomattavaa merkitystä ja että lausuntoa tarvitsisi automaattisesti pyytää joka kerta näissä kohteissa. Jo suojeltujen kuin suojelua yhä vailla olevien arvokohteiden luovutuksessa on olennaista, että valtio varmistaa suojelun ajantasaisuuden sekä uusien omistajien edellytykset kohteiden vastuulliseen käyttöön, hoitoon ja kehittämiseen.

Luovutettavalla omaisuudella saattaisi olla erittäin huomattava merkitys luonnonsuojelun kannalta, kun luovutettavalla alueella on Natura 2000-verkoston kuuluvia alueita, perustettuja suojelualueita tai valtakunnallisiin suojeluohjelmiin kuuluvia alueita. Se, että alueella olisi kaavaan sisältyviä suojelualueita tai luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä elinympäristöjä, ei suoraan tarkoittaisi, että kohteella olisi erittäin huomattavaa merkitystä. Lausunnotarpeen arvioinnissa huomioitavia tekijöitä olisivat esimerkiksi suojeltavan alueen tai esiintymän laajuus ja mahdollisuudet estää ja ehkäistä haitalliset vaikutukset toiminnan suuntauksilla.

Luovutettavalla omaisuudella olisi aina erittäin huomattava merkitys maanpuolustuksen, alueellisen koskemattomuuden valvonnan ja turvaamisen taikka rajavalvonnan tai rajaturvallisuus-

den kannalta, kun kiinteistöomaisuuden tai maa-alueen luovuttamisen arvioidaan voivan vaikeuttaa maanpuolustuksen järjestämistä, alueellisen koskemattomuuden valvontaa ja turvaamista taikka rajavalvonnan tai rajaturvallisuuden varmistamista.

Harkintakynnyksen nostaminen huomattavasta merkityksestä erittäin huomattavaan merkitykseen olisi omiaan rajoittamaan ns. turhien lausuntopyyntöjen määrää. Harkinta siitä, täyttyykö velvoite 12 §:ssä tarkoitetun lausunnon pyytämiseksi, edellyttää Senaatti-kiinteistöjen ja Metsähallituksen sekä lausunnonantajien yhteistä ennakoivaa yhteistyötä ennen varsinaisen lausuntopyyntönsä tekemistä.

3 Esityksen vaikutukset

Päätösvaltaan vaikuttavien rahamäärien nostamisella on vaikutusta luovutus päätösten nopeutumiseen. Ehdotetut muutokset vähentäisivät kiinteistöjen luovutuksiin liittyvää valtionhallinnon sisäistä hallinnollista kuormitusta. Päätösvalan euromääräisten rajojen noston myötä luovutusmenettelyt käytännössä nopeutuisivat ja hallinnollinen kuorma kevenisi kiinteistövarallisuuden luovutuksissa. Henkilöresursseja vapautuisi muihin tehtäviin, kun luovutustoimenpiteistä saadaan joustavampia ja tehokkaampia. Nopeampi päätöksenteko edesauttaisi liiketoiminnan tuoksellisuutta, tehokkuutta ja joustavuutta. Ehdotuksella ei ole suoraa vaikutusta kiinteistöomaisuuden luovutusten määrään. Myyntitulojen saanti valtiolle jatkuu valtion toimijoilta vapautuvien tilojen myymisellä kuten tähänkin saakka.

Ehdotetut muutokset keventäisivät erityisesti ministeriöiden sisäistä hallintoa ja nopeuttaisivat myyntien läpimenoaikoja. Ehdotuksen mukaan päätösvaltatahoina säilyisivät edelleen samat toimijat kuin nykyisinkin eli eduskunta, valtioneuvosto, ministeriö tai liikelaitos. Eduskunta ja valtioneuvoston yleisistunto käsitelisivät jatkossa vain merkittävimmät kiinteistövarallisuuden luovuttamiset. Vuokrausta koskeva muutos toisi hallinnolle saman suuruisen hyödyn vähentyneenä työkuormana ja aikaviiveiden poistona kuin esityksessä mainitut hyödyt luovuttamista koskevien muutosten osalta.

Ehdotettu lisäys 12 §:n lausunnotmenettelyyn aiheuttaisi jonkin verran työtä puolustusministeriössä ja sisäministeriössä, jotka antaisivat lausuntonsa siitä, onko kohteella sellaista luovutuslain 4 §:n mukaista erittäin huomattavaa merkitystä, jonka perusteella kohde on syytä pitää valtion omistuksessa. Koska tällaisia kohteita arvioidaan olevan vuosittain vain muutama, hallinnollinen rasite on vähäinen. Vastaavasti lausunnotmenettelyyn esitettävät muutokset vähentäisivät ympäristöministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön työtä. Senaatti-kiinteistöt ja Metsähallitus pyytäisivät luovutuslain 12 §:n mukaista lausuntoa siitä, onko kohteella sellaista luovutuslain 4 §:n mukaista erittäin huomattavaa merkitystä, joka estää kohteen luovutuksen, ao. ministeriöiden sijaan suoraan Museovirastolta. Museovirastolle ei aiheutuisi lisätyötä, sillä ympäristöministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö pyytävät nykykäytännössään Museovirastolta asiantuntijalausuntoa oman lausuntonsa tueksi.

Puolustusministeriön ja sisäministeriön lisääminen lausunnonantajaksi on omiaan parantamaan kansallista turvallisuutta, kun kiinteistövarallisuuteen kohdistuvien oikeustoimien merkitystä maanpuolustuksen järjestämiselle, alueellisen koskemattomuuden valvonnalle ja turvaamiselle taikka rajavalvonnalle tai rajaturvallisuudelle olisi arvioitava jo etukäteen. Tavoitteena on ehkäistä maanpuolustuksen tai rajaturvallisuuden kannalta ei-toivotun kiinteistöomistuksen syntymistä ennakkollisesti.

4 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä. Valmisteluvaiheessa kuultiin opetus- ja kulttuuriministeriön, puolustusministeriön, ympäristöministeriön, Senaatti-kiinteistöjen ja Museoviraston edustajia.

Valtiovarainministeriö pyysi lausuntoa eduskunnan oikeusasiamieheltä, valtioneuvoston oikeuskanslerilta, kaikilta ministeriöiltä, Museovirastolta, Metsähallitukselta, Senaatti-kiinteistöiltä, Puolustusvoimilta, Rajavartiolaitokselta ja ELY-keskuksilta. Lausuntoja saatiin 11 kappaletta. Lausunnoissa esitetyt lakiehdotuksen yksityiskohtia koskevat huomautukset on pyritty ottamaan huomioon esityksen jatkovalmistelussa. Lausuntojen perusteella esitykseen täydennettiin valtion maaomaisuuden vuokrausta koskeva euromääräisten toimivaltarajojen muutos-ehdotus ja lisättiin sisäministeriö lausunnonantajaksi arvioitaessa kiinteistövarallisuuden kohdistuvien oikeustoimien merkitystä maanpuolustuksen järjestämiselle, alueellisen koskemattomuuden valvonnalle ja turvaamiselle taikka rajavalvonnalle tai rajaturvallisuudelle.

5 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annetun lain (973/2002) 4 §:n 2 momentin 1 kohta, 6 §:n 2 momentti, 9 §:n 1 momentti ja 12 § seuraavasti:

4 §

Luovuttamisen edellytykset

Tämän lain nojalla ei saa luovuttaa kiinteistövarallisuutta, jonka:
1) käypä hinta on suurempi kuin 30 miljoonaa euroa; tai

6 §

Luovuttamisesta päättäminen

Ministeriö päättää hallinnonalallaan olevan kiinteistövarallisuuden luovuttamisesta, jos sen käypä hinta on enintään kymmenen miljoonaa euroa.

9 §

Vuokraamisesta päättäminen

Valtion maaomaisuuden vuokraamisesta päättää valtioneuvosto, jos:
1) vuokrattavan maaomaisuuden käypä arvo on yli kymmenen miljoonaa euroa ja vuokra-aika on pitempi kuin 50 vuotta; tai
2) vuokrauksella on periaatteellisesti huomattava merkitys.

12 §

Pyydettävät lausunnot

Ennen valtion kiinteistövarallisuuden luovuttamista tai vuokraamista taikka sitä koskevan erityisen oikeuden myöntämistä asiasta on hankittava ympäristöministeriön lausunto, jos kiinteistövarallisuudella saattaa olla erittäin huomattava merkitys luonnonsuojelun kannalta, ja Museoviraston lausunto, jos kiinteistövarallisuudella saattaa olla erittäin huomattava merkitys kulttuurihistoriallisesti huomattavien rakennusten suojelun tai kiinteiden muinaisjäännösten rauhoittamisen kannalta sekä puolustusministeriön ja sisäministeriön lausunto, jos kiinteistövarallisuudella saattaa olla erittäin huomattava merkitys maanpuolustuksen, alueellisen koskemattomuuden valvonnan ja turvaamisen taikka rajavalvonnan tai rajaturvallisuuden kannalta.

HE 20/2019 vp

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Ennen tämän lain voimaantuloa tehtyihin päätöksiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Helsingissä 26 päivänä syyskuuta 2019

Pääministeri

Antti Rinne

Kunta- ja omistajaohjausministeri Sirpa Paatero

Laki

oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annetun lain (973/2002) 4 §:n 2 momentin 1 kohta, 6 §:n 2 momentti, 9 §:n 1 momentti ja 12 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

4 §

Luovuttamisen edellytykset

Tämän lain nojalla ei saa luovuttaa kiinteistövarallisuutta, jonka:

1) käypä hinta on suurempi kuin kymmenen miljoonaa euroa; tai

6 §

Luovuttamisesta päättäminen

Ministeriö päättää hallinnonalallaan olevan kiinteistövarallisuuden luovuttamisesta, jos sen käypä hinta on enintään viisi miljoonaa euroa.

9 §

Vuokraamisesta päättäminen

Valtion maaomaisuuden vuokraamisesta päättää valtioneuvosto, jos:

1) vuokrattavan maaomaisuuden käypä arvo on yli kymmenen miljoonaa euroa; tai

2) vuokrattavan maaomaisuuden käypä arvo on yli viisi miljoonaa euroa ja vuokra-aika on pitempi kuin 30 vuotta; tai

3) jos vuokrauksella on periaatteellisesti huomattava merkitys.

Ehdotus

4 §

Luovuttamisen edellytykset

Tämän lain nojalla ei saa luovuttaa kiinteistövarallisuutta, jonka:

1) käypä hinta on suurempi kuin 30 miljoonaa euroa; tai

6 §

Luovuttamisesta päättäminen

Ministeriö päättää hallinnonalallaan olevan kiinteistövarallisuuden luovuttamisesta, jos sen käypä hinta on enintään kymmenen miljoonaa euroa.

9 §

Vuokraamisesta päättäminen

Valtion maaomaisuuden vuokraamisesta päättää valtioneuvosto, jos:

1) vuokrattavan maaomaisuuden käypä arvo on yli kymmenen miljoonaa euroa ja vuokra-aika on pitempi kuin 50 vuotta; tai

2) vuokrauksella on periaatteellisesti huomattava merkitys.

Voimassa oleva laki

12 §

Pyydetävät lausunnot

Ennen valtion kiinteistövarallisuuden luovuttamista tai vuokraamista taikka sitä koskevan erityisen oikeuden myöntämistä asiasta on hankittava ympäristöministeriön lausunto, jos kiinteistövarallisuudella, joka luovutetaan, vuokrataan tai johon erityinen oikeus myönnetään, saattaa olla huomattava merkitys kulttuurihistoriallisesti huomattavien rakennusten suojelun tai luonnonsuojelun kannalta, ja opetusministeriön lausunto, jos kiinteistövarallisuudella saattaa olla huomattava merkitys kiinteiden muinaisjäännösten rauhoittamisen kannalta.

Ehdotus

12 §

Pyydetävät lausunnot

Ennen valtion kiinteistövarallisuuden luovuttamista tai vuokraamista taikka sitä koskevan erityisen oikeuden myöntämistä asiasta on hankittava ympäristöministeriön lausunto, jos kiinteistövarallisuudella saattaa olla erittäin huomattava merkitys luonnonsuojelun kannalta, ja Museoviraston lausunto, jos kiinteistövarallisuudella saattaa olla erittäin huomattava merkitys kulttuurihistoriallisesti huomattavien rakennusten suojelun tai kiinteiden muinaisjäännösten rauhoittamisen kannalta sekä puolustusministeriön ja sisäministeriön lausunto, jos kiinteistövarallisuudella saattaa olla erittäin huomattava merkitys maanpuolustuksen, alueellisen koskemattomuuden valvonnan ja turvaamisen taikka rajavalvonnan tai rajaturvallisuuden kannalta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20.

Ennen tämän lain voimaantuloa tehtyihin päätöksiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.
